

บทเรียนจากการประชุมวิชาการฯ หัวข้อ “เสริมพลังอุดมศึกษาในยุคการพัฒนาด้วยข้อมูล :
Empowering Higher Education Policy & Quality in the Data-Driven Era”
วันที่ 26-27 ธันวาคม 2568 ณ สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เรื่อง “พลังการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) และ
การยกระดับสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality)”

วิทยากร
ศาสตราจารย์ปฏิบัติ ดร.เศรษฐ์ สัมภิตตะกุล
(ผู้อำนวยการสำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (UNISERV))

1. ความท้าทายและพันธกิจระดับโลก (Climate Change & Global Mission)

- บริบทโลก: ปัจจุบันโลกให้ความสำคัญกับวิกฤตสถานะภูมิอากาศ โดยเฉพาะการประชุม COP30 (พฤศจิกายน 2025 ณ บราซิล) ที่เน้นย้ำว่าการลดก๊าซเรือนกระจกไม่ใช่แค่ทางเลือก แต่คือความรับผิดชอบ
- เป้าหมายของประเทศไทย:
 - ตั้งเป้าลดก๊าซเรือนกระจก (GHG) ให้ได้ร้อยละ 47 ภายในปี พ.ศ. 2573
 - ผลักดันกฎหมายโลกร้อนฉบับแรกของประเทศ
 - เร่งการเปลี่ยนผ่านผ่านเวที TCAC
- ความต่างของเป้าหมายองค์กร:
 - Carbon Neutrality (ความเป็นกลางทางคาร์บอน): ปริมาณการปล่อยคาร์บอน = ปริมาณการดูดกลับ/ชดเชย
 - Net Zero Emissions (การปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์): เน้นการลดการปล่อยก๊าซทุกชนิดให้เหลือน้อยที่สุด (ลดลงอย่างน้อย 90%) และส่วนที่เหลือจึงใช้วิธีกำจัดออก

2. การวัดปริมาณก๊าซเรือนกระจก (GHG Accounting: Scope 1-3)

หัวใจสำคัญของการทำ Net Zero คือการ "รู้เรา" ผ่านการคำนวณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Carbon Footprint for Organization: CFO) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขอบเขต (Scopes):

- Scope 1 (Direct Emissions): การปล่อยโดยตรงจากกิจกรรมขององค์กร เช่น
 - การเผาไหม้ของเครื่องจักรหรือยานพาหนะขององค์กร
 - ก๊าซรั่วไหลจากระบบปรับอากาศ (HFCs)
 - การบำบัดน้ำเสียและขยะในพื้นที่
- Scope 2 (Energy Indirect Emissions): การปล่อยทางอ้อมจากการใช้พลังงานที่ซื้อเข้ามา เช่น กระแสไฟฟ้า ที่ใช้ในอาคาร
- Scope 3 (Other Indirect Emissions): การปล่อยทางอ้อมอื่นๆ ตลอดห่วงโซ่มูลค่า (ซึ่งมักจะมีสัดส่วนสูงที่สุด) เช่น
 - การเดินทางมาทำงานของบุคลากรและนักศึกษา
 - การจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการ
 - ขยะที่ถูกส่งไปกำจัดภายนอกองค์กร

3. กลยุทธ์การลดก๊าซเรือนกระจก (Decarbonization Pathway)

สโลตแนะนำลำดับความสำคัญในการลดคาร์บอน (Mitigation Hierarchy) ดังนี้:

1. Avoid (หลีกเลี่ยง): ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อไม่ให้เกิดการปล่อย เช่น การประชุมออนไลน์แทนการเดินทาง
2. Reduce (ลด): เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน (Energy Efficiency) เช่น เปลี่ยนเป็นหลอดไฟ LED หรือระบบแอร์อัจฉริยะ
3. Replace (ทดแทน): เปลี่ยนแหล่งพลังงานเป็นพลังงานสะอาด เช่น การติดตั้ง Solar Rooftop
4. Remove & Offset (กำจัดและชดเชย): การปลูกป่าเพื่อดูดซับคาร์บอน หรือการซื้อคาร์บอนเครดิตมาชดเชยส่วนที่ยังลดไม่ได้

4. แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการจัดการ (Digital Transformation)

การขับเคลื่อนที่ยั่งยืนต้องใช้ข้อมูลที่แม่นยำ (Data-driven) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้พัฒนาเครื่องมือรองรับได้แก่:

- U-FIX: ระบบจัดการข้อมูลทางการเงินที่เชื่อมโยงกับการเบิกจ่ายทรัพยากร
- CMU Carbon Platform: แดชบอร์ดแสดงผลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกแบบ Real-time ช่วยในการติดตามผลและวางแผนลดคาร์บอนได้อย่างตรงจุด
- มาตรฐาน TMVS: การนำอาคารห้องประชุมเข้าสู่มาตรฐานสถานที่จัดงานประเทศไทยที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

5. ตัวอย่างการนำไปปฏิบัติจริง (Concrete Examples)

เพื่อให้เห็นภาพการนำไปใช้ในหน่วยงาน สามารถพิจารณาตัวอย่างดังนี้:

- ด้านอาคารอัจฉริยะ (Smart Building): ติดตั้งเซนเซอร์เปิด-ปิดไฟอัตโนมัติ, การปรับตั้งอุณหภูมิแอร์ที่ 25 องศาเซลเซียสเพื่อลดโหลดใน Scope 2
- ด้านการเดินทาง (Green Mobility): ส่งเสริมการใช้รถไฟฟ้า (EV) หรือการประชุมออนไลน์เพื่อลดการปล่อยใน Scope 1 และ 3
- ด้านการจัดการของเสีย (Waste Management): ระบบแยกขยะและนำขยะเศษอาหารมาทำปุ๋ย เพื่อลดก๊าซมีเทนใน Scope 1
- ด้านการจัดซื้อ (Green Procurement): เลือกซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่มีสลากคาร์บอนฟุตพริ้นท์ เพื่อลดค่าการปล่อยใน Scope 3

6. บทสรุป: หัวใจสู่ความสำเร็จ

- Organizational Culture: การเปลี่ยนผ่านสู่ Net Zero ต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม (Green Mindset)
- Accountability: ไม่ใช่เพียงแค่ตัวเลขที่ลดลง แต่คือความรับผิดชอบที่องค์กรมีต่อสังคมและโลกอย่างยั่งยืน

ผู้บันทึกบทเรียน นางสาวพลอยชมพู ณ ปานแก้ว หน่วยงานยุทธศาสตร์และพัฒนางานองค์กร
ผู้ตรวจทานบทเรียน นางสาวกนกวรรณ สุวรรณรัตน์ หน่วยงานยุทธศาสตร์และพัฒนางานองค์กร